

Specifics and preconditions for infliction of the administrative sanction community service in favour of the society

Shirvanyan, Mariyana and Dimitrova, Darina

2021

Online at https://mpra.ub.uni-muenchen.de/111912/MPRA Paper No. 111912, posted 20 Feb 2022 12:27 UTC

РЕФОРМАТА В АДМИНИСТРАТИВНОТО НАКАЗВАНЕ ОТ 2020 г.

Сборник доклади

THE REFORM OF THE ADMINISTRATIVE PUNISHMENT FROM 2020

Collection of the reports of a scientific conference organized by the department "Administrative Legal Sciences" and department "Criminal Sciences" of the Law Faculty of Sofia University "St. Kliment Ohridski", dedicated to the reform of the administrative punishment, carried out with the amndment of the Administrative Offences and Penalties Act of 2020 held on 17th May 2021

Edited by

Prof. Tzvetan Sivkov, D.H.

Ass. Prof. Ralitsa Ilkova, PhD

Ass. Prof. Kapka Georgieva, PhD

Ass. Prof. Nikoleta Kuzmanova, PhD

Sofia • 2021 St. Kliment Ohridski University Press

РЕФОРМАТА В АДМИНИСТРАТИВНОТО НАКАЗВАНЕ ОТ 2020 г.

Сборник с доклади от научна конференция, организирана от катедра "Административноправни науки" и катедра "Наказателноправни науки" на Юридическия факултет на Софийския университет "Св. Климент Охридски", посветена на реформата в административното наказване, извършена с изменението на Закона за административните нарушения и наказания от 2020 г., проведена на 17 май 2021 г.

Съставители

проф. д.ю.н. Цветан Сивков гл. ас. д-р Капка Георгиева

доц. д-р Ралица Илкова доц. д-р Николета Кузманова

София • 2021 Университетско издателство "Св. Климент Охридски" Рецензенти Проф. д.ю.н. Цветан Сивков Доц. д-р Ралица Илкова

Reviewers
Prof. Tzvetan Sivkov, D.H.
Ass. Prof. Ralitsa Ilkova, PhD

© 2021 Цветан Сивков, Ралица Илкова, Николета Кузманова, Капка Георгиева, съставители

© 2021 Антонина Георгиева, дизайн на корица

© 2021 Университетско издателство "Св. Климент Охридски"

ISBN 978-954-07-5359-1

СЪДЪРЖАНИЕ

Встъпителни думи Ралица Илкова	3
Доклади <i>Георги Митов</i> Налагане на административно наказание от въззивния съд, когато деянието не съставлява престъпление	9
<i>Цветан Сивков</i> Измененията в ЗАНН от края на 2020 г. – стъпка по приемането на Кодекс на административните нарушения и наказания	7
<i>Емануил Коларов</i> Към въпроса за касационното административнонаказателно производство 46	6
Ралица Илкова Новите положения в Закона за административните нарушения и наказания в контекста на принципите за действие на закона по време	5
<i>Изабела Чакърова-Димитрова</i> Допустимост на споразумението в административното наказване	0
Боян Т. Георгиев Въпросът за административното наказване на организациите по смисъла на АПК	3
Събин Събев, Мария Дончева Пандемията от COVID-19 като юридически факт	3
Петя Митрева Маловажният случай на административно нарушение по чл. 28 от ЗАНН и в специалното административно законодателство	3
Николета Кузманова Принципът за законност и административното наказание задържане в структурно звено на Министерство на вътрешните работи 124	4
Милена Личева Административното наказване съгласно закона за горите и Закона за лова и опазване на дивеча след промените в ЗАНН от 2020 г 133	5
Светлин Антонов (Д)ефекти от реформата в Закона за административните нарушения и наказания	1

Радослава Иорданова Маловажният случай в административното наказване – преглед на някои от промените в института	161
Руси Алексиев Механизъм за облагодетелстване на юридически лица по чл. 83а от Закона за административните нарушения и наказания, от престъпления, свързани с принуда	171
Марияна Ширванян, Дарина Димитрова Специфики и предпоставки за налагане на административното наказание безвъзмезден труд в полза на обществото	182
Дебора Вълкова Прекратяване на наказателното производство от първоинстанционния съд на дела от общ характер на основание чл. 24, ал. 1, т. 8а от НПК	192
Ваня Несторова Промените относно отговорността на юридическите лица за обогатяването им от престъпления	206
Диян Иванов Споразумение по Закона за административните нарушения и наказания – нововъведението след промените от 2020 г	216
Светослав Мишев Безвъзмездният труд в ползва на обществото – ново наказание в системата на административните наказания по ЗАНН	223
Невена Попова Съкратеното производство по Закона за административните нарушения и наказания	235
Искрен Иванов Административнонаказателна отговорност за непроизнасяне по искане за издаване на административен акт	246
Ивелина Велчева Базисни изменения в Закона за административните нарушения и наказания	259
Мариела Великова Възобновяването на административнонаказателните производства в светлината на измененията на Закона за административните нарушения и наказания от 2020 г.	279

Диан Дунев Маловажният случай в административното наказване и промените в ЗАНН	287
Александър Костов За липсващата реформа в касационното производство по ЗАНН	
<i>Мария Данаилова</i> Касационното оспорване пред административния съд	306
Любомир Кючуков Възобновяване на административнонаказателните производства след промените на ЗАНН от 2020 г.	319
Пламен Русев Административната отговорност на юридическите лица на държавните органи и общините	331
Сияна Димитрова Правни аспекти и приложимост на институтите маловажен случай на нарушение и резолюция за прекратяване на производството по смисъла на измененията в Закона за административните нарушения и наказания	. 344
Васил Петров Промените в ЗАНН от 2020 и наредбите на общинските съвети	. 353
Мирослава Чифчиева Резолюциите за прекратяване по Закона за административните нарушения и наказания	365

СПЕЦИФИКИ И ПРЕДПОСТАВКИ ЗА НАЛАГАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНОТО НАКАЗАНИЕ БЕЗВЪЗМЕЗДЕН ТРУД В ПОЛЗА НА ОБЩЕСТВОТО

Марияна Ширванян* Гл. ас. д-р Дарина Димитрова**

SPECIFICS AND PRECONDITIONS FOR INFLICTION OF THE ADMINISTRATIVE SANCTION COMMUNITY SERVICE IN FAVOUR OF THE SOCIETY

Mariyana Shirvaniyan Chief Assist. Prof. Darina Dimitrova, PhD

The report examines the administrative sanction "community service in favour of the soviety" in the light of the provisions of the Constitution of the Republic of Bulgaria and the legislative framework of the European Union, which contain norms that are guarantee in the area of the Labour and Social Security Law. Based on the analysis of the specifics of this type of administrative sanction the preconditions under which it can be inflicted are outlined. The conclusions not only raise doctrinal questions, but also provide some directions about the applicability of the actual legislative framework in the area of the administrative sanctions.

Keywords: administrative sanction, community service in favour of the society.

Въведение

От приемането му през 1969 г. до сега ЗАНН¹ е претърпял десетки изменения и допълнения, които са особено интензивни в последните няколко години. Независимо от тези законодателни промени се отчита фактът, че правната уредба в областта на административното санкциониране изостава значително от развитието на обществените отношения и показва невъзможност да изпълни в нужната степен

* Съдия в Административен съд – Варна.

предназначението си². Това налага да се предприемат мерки за привеждане на административното наказване в съответствие със съвременните тенденции в обществото.

С измененията и допълненията от ДВ, бр. 109 от 2020 г. (в сила от 23.12.2021 г.) в чл. 13 от ЗАНН бе създадена нова ал. 2, съгласно която (наред с наказанията обществено порицание, глоба и временно лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност) се урежда още един вид административно наказание — безвъзмезден труд в полза на обществото. То е предвидено за административно нарушение, извършено повторно или на системно извършване, и може да се налага самостоятелно или едновременно с друго наказание от предвидените по чл. 13, ал. 1 от ЗАНН. Безвъзмездният труд се полага в полза на обществото без ограничаване на други права на наказания. Продължителността на наказанието не може да бъде по-малко от 40 часа и повече от 200 часа годишно за не повече от две последователни години.

Една от основните цели на проекта на Закона за изменение и допълнение на ЗАНН е осъвременяване на уредбата на някои традиционно съществуващи институти в областта на административното наказва³. Административното наказание безвъзмезден труд в полза на обществото е нов правен институт за административнонаказателното право на Република България, чието приложение поставя както доктринални, така и практически въпроси. Изложеното определя и актуалността на избраната тема.

Цел на изследването е анализ на административното наказание безвъзмезден труд в полза на обществото в материалноправен аспект и в контекста на основните права на българските граждани.

В изпълнение на целта са поставени следните изследователски задачи:

1. Да се изследват спецификите на безвъзмездния труд в полза на обществото, като вид административно наказание.

^{**} Икономически университет - Варна.

¹ Обн., ДВ. бр. 92 от 28.11.1969 г... посл. изм. ДВ. бр. 21 от 12.03.2021 г,

² Антонов, С. Някои възможности за подобряване ефективността на административното наказване по Закона за административните нарушения и наказания. — В: 50 години Закон за административните нарушения и наказания — история, традиции, бъдеще. Сборник с доклади от научна конференция, проведена на 16 декември 2019 г. София: Университетско издателство "Св. Климент Охридски", 2020, 334—351.

 $^{^3}$ Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за административните нарушения и наказания (002-01-30/23.07.2020), публикуван: https://www.parliament.bg/bg/bills/ID/163283/

- 2. Да се анализират правата и задълженията на лицата, на които е наложено административно наказание безвъзмезден труд в полза на обществото в сравнение с правата и задълженията на лицата, полагащи труд по трудово правоотношение по Кодекса на труда (КТ).
- 3. Да се очертаят предпоставките, при които може да бъде наложено административното наказание безвъзмезден труд в полза на обществото.

Изследването е съобразено със законодателството към 19 юни 2021 г.

Изложение

Административното наказание е основен институт на административното право. По своята същност то представлява неблагоприятна правна последица от морален или имуществен характер, налагана по определен от закона административен ред заради извършването на административно нарушение⁴. Предвид факта, че административното нарушение е отделен вид противоправно и наказуемо деяние със свои специфики⁵, по които се различава от останалите закононарушения (престъпления, дисциплинарни нарушения, граждански деликти), специфични са и налаганите за него административнонаказателни санкции.

Включеният в системата на административните наказания безвъзмезден труд в полза на обществото е санкция, която според някои автори може да бъде определена като административна, доколкото се налага за извършено административно нарушение⁶. От една страна, по своето естество и тежест това административно наказание в голяма степен прилича на някои от наказанията, предвидени в Наказа-

⁴ Лазаров, К. Административно право. София: Фенея, 2000, с. 242.

телния кодек 7 . От друга страна, между административното наказание безвъзмезден труд в полза на обществото и някои от пробационните мерки по НК има известно сходство 8 .

Въпреки това институтът "безвъзмезден труд в полза на обществото", въведен в националното ни законодателство с чл. 13, ал. 2 от ЗАНН, по съществото си е един от видовете административно наказание. Административните наказания се налагат на лицата, извършили административни нарушения с цел да се предупреди и превъзпита нарушителят към спазване на установения правен ред и се въздейства възпитателно и предупредително върху останалите граждани (чл. 12 от ЗАНН). До въвеждането на изследвания институт регламентираните по ЗАНН административни наказания са три и всяко от тях има различен интензитет на въздействие върху личната сфера (репутацията) и имуществената сфера на наказаните лица. Тези административни наказания са: обществено порицание, глоба и временно лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност.

Независимо от факта, че безвъзмездният труд в полза на обществото като наказание е познат на нашата правна система в друг правен отрасъл (наказателното право), то може да бъде определен като "ново" наказание за административнонаказателно ни право. В този смисъл, регламентираното нововъведено административно наказание е предвидено като по-интензивно въздействащо на санкционираните лица чрез задължаването им да полагат труд, за който не получават възнаграждение (възмездяване). Поставен е акцент този труд да се полага в полза на обществото.

Разпоредбата поставя въпрос за съвместимостта ѝ с прокламираните в чл. 48 от Конституцията права на гражданите – на труд, на избор на професия и месторабота, на минимално трудово възнаграждение, съответстващо на извършената работа, както и с въведената

⁵ Андреева, А., Йолова, Г. Основи на публичното право. Варна: Университетско издателство "Наука и икономика", 2016, 208–210; Димитрова, Д., Матеева, Ж., Димитрова, Д. Административно право и процес. Варна: Университетско издателство Наука и икономика, 2020, 100–103.

⁶ Чакърова-Димитрова, И. Бележки по Законопроекта за изменение и допълнение на Закона за административните нарушения и наказания. – В: 50 години Закон за административните нарушения и наказания – история, традиции, бъдеще. Сборник с доклади от научна конференция, проведена на 16 декември 2019 г., София: Университетско издателство "Св. Климент Охридски", 2020, 142–151.

⁷ Андреева, А. Пробацията – стъпка към хармонизиране на българското наказателно законодателство със санкционните системи на страните от Европейския съюз. – В: Научна конференция на Съюз на учените – Варна "Качество на живота и хармония в обществото". Варна: Университетско издателство на ВСУ "Черноризец Храбър", 2003, 64–70; Андреева, А. Мярката безвъзмезден труд – сравнителноправен анализ. – В: Известия на Икономически университет – Варна, 2003, № 4, 116–125.

⁸ Например съгласно чл. 426, ал. 5 от НК: "Пробационната мярка безвъзмезден труд е труд, който се полага в полза на обществото без ограничаване на свободата на осъдения".

забрана в чл. 48, ал. 4 от основния закон, съгласно която "Никой не може да бъде заставян да извършва принудителен труд".

Цитираните разпоредби на Конституцията са в съответствие с Хартата на основните права на Европейския съюз (ХОПЕС), дял I, чл. 5, т. 2, съгласно разпоредбата на която "Никой не може да бъде заставян да извършва принудителен или задължителен труд.". ХОПЕС е правнообвързваща за държавите членки на Европейския съюз, каквато е Република България.

Идентична с разглежданата в ХОПЕС разпоредба е налична и в чл. 8 на част трета от Международния пакт за граждански и политически права (МПГПП), въведена в контекста на заробването. В чл. 8 на МПГПП се съдържат и изключения от забраната за принудителен труд, като те са изчерпателно посочени. Не се смятат за "принудителен или задължителен труд" по смисъла на чл. 8, т. 2 от МПГПП:

» всякаква работа или услуга, непосочена в точка b, нормално изискуема от лице, задържано въз основа на законно разпореждане на съда, или от лице, условно освободено от такова задържане;

» всяка служба от военен характер и всяка национална повинност, изискуема съгласно закона от лица, отказали се по вътрешни убеждения от военна служба, в страни, където се признава отказване от военна служба поради вътрешни убеждения;

> всяка повинност, изискуема в случаи на извънредни обстоятелства или бедствие, застрашаващи живота или благосъстоянието на общността;

> всяка работа или услуга, съставляваща част от обикновените граждански задължения.

Изследваният правен институт не е сред изброените изключения на чл. 8 от МПГПП. Република България е ратифицирала този международен акт⁹, което създава ангажимент за приемане на законодателство при съобразяване на разпоредбите на пакта. Това налага да бъде изследвано нововъведеното в ЗАНН административно наказание за съответствието му както с Конституцията ни, така и с посочените международни актове.

Съгласно чл. 13, ал. 2 и чл. 16а от ЗАНН за административно нарушение, извършено повторно или на системно извършване, може да

се предвижда наказание безвъзмезден труд в полза на обществото, което да се налага самостоятелно или едновременно с друго административно наказание (глоба, обществено порицание или лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност). Безвъзмездният труд е такъв, който се полага в полза на обществото без ограничаване на други права на наказания. Продължителността на посоченото наказание не може да бъде по-малко от 40 часа и повече от 200 часа годишно за не повече от две последователни години.

От анализа на цитираната разпоредба на чл. 13, ал. 2 от ЗАНН се извежда, че безвъзмезден труд в полза на обществото е предвидено административно наказание за нарушение, което е извършено повторно или на системно извършване. Санкцията може да се налага самостоятелно или едновременно (в кумулация) с друго административно наказание. Продължителността на наказанието е установена в минимален и максимален размер.

При налагане на това наказание наказаното лице е задължено да извършва труд, като не може да избира професията или дейността, която да упражнява, освен това е лишено от минимално възнаграждение за положения труд. Формулировката в "полза на обществото" е неясна и би могла да се тълкува твърде разширително, което пък е в противоречие с изискванията на чл. 9, ал. 1 от ЗНА за формулиране на нормите "кратко, точно и ясно", особено когато се отнасят до реализиране на наказателна, административнонаказателна или дисциплинарна отговорност. Налага се извод, че по същността си предвиденото ново административно наказание е форма на забранения от Конституцията принудителен труд. В противоречие е с принципите, закрепени в ХОПЕС и МПГПП, както и с поетите от Република България задължения по тези актове.

Наказанието в кумулацията му с други административни наказания може да произведе като резултат несъразмерност между предвидената отговорност на лицата и извършените нарушения, проявяваща се в предвиждане на налагане на глоба или лишаване от право за упражняване на определена професия или дейност и полагане на безвъзмезден труд в полза на обществото. И трите наказания имат интензивно въздействие върху имуществената сфера на лицето и при налагането им в кумулация могат да я засегнат съществено.

⁹ С Указ № 1199 на Президиума на Народното събрание от 23.07.1970 г. – ДВ, бр. 60 от 1970 г. В сила е за България от 23.03.1976 г.

За времето на полагане на безвъзмезден труд в полза на обществото не е предвидено заплащането му, не е предвидено внасянето на осигуровки (социални и здравни) върху възнаграждението за положен труд. Лицето, полагащо безвъзмезден труд, не може да отиде в друго населено място през времето на изтърпяване на наказанието (например на планувана почивка или при роднини). При условие че наказаното лице работи по трудово правоотношение на пълен работен ден, на петдневна работна седмица и полага безвъзмезден труд в почивните дни се засяга по неблагоприятен начин (и в противоречие с чл. 153 на КТ) правото му на междуседмична почивка. Тоест независимо от посочването в правната норма, че безвъзмездният труд е такъв, който се полага в полза на обществото без ограничаване на други права на наказания, чрез начина на регламентирането му се постига ефект на ограничаване на правата на наказаните лица на социални и здравни осигуровки, на свободно движение и на междуседмични почивки. Правото на социални и здравни осигуровки (както и правото на труд) са основни права на човека 10, намерили регламентация в цитираните актове на Европейския съюз и Организацията на обединените нации, както и в Българската конституция. Тези основни права са свързани с полагането на труд и имат отражение в социалната закрила на лицата при настъпване на трудова злополука в периода на изпълнение на административното наказание, а така също и при признаването на времето на изтърпяване на наказанието за трудов и осигурителен стаж (последното с оглед прокламираното от законодателя, че не цели ограничаване на други права на наказания).

Предвид изложеното, включването на безвъзмездния труд в полза на обществото като един от видовете административни наказания, не може да бъде оценено еднозначно. От една страна, безспорно са необходими реформи в административното наказване с оглед усъвършенстване на системата от наказания и намиране на реални решения за изпълнение на наложените санкции. От друга страна, България е държава членка на Европейския съюз, но въпреки големите промени в националното ни административно законодателство, то все още не е окончателно приведено в пълно съответствие с европейското административно право и с практиката на Съда на Европейския съюз¹¹.

До голяма степен причините за това могат да се търсят в липсата на системност в нормативната уредба, касаеща административното наказване. Нормите на административнонаказателното право са разпръснати в множество правни актове. ЗАНН дава най-общо определение на понятието "административно нарушение". Отделните състави на административни нарушения са уредени в специалните закони¹². Също така независимо от наличието на Административнопроцесуален кодекс, административнонаказателният процес се урежда преобладаващо от ЗАНН¹³, който съдържа както процесуалноправни, така и материалноправни норми¹⁴. Въпреки положените усилия за създа-

¹⁰ Средкова, К. Всеобщата декларация за правата на човека и правото на социална сигурност. – В: Съвременно право, кн. 1/99, 18–29; Мръчков, В. Субективно право и субективни трудови права. София: Сиби, 2017, с. 15; Мръчков, В. Социални права на българските граждани. София: Сиела, 2020, 26–27; Куманова, Е. Защита на субективните права в българското трудово право. – В: Сборник с доклади от Първа национална научна конференция 9 ноември 2018 г. Правото и бизнесът в съвременното общество. Актуални правни предизвикателства в икономиката. Варна: Университетско издателство "Наука и икономика", 2019, 65–73.

¹¹ Димитрова, Д. Съвременни тенденции в административното законодателство на България. Правото и бизнесът в съвременното общество. – В: Сборник с доклади от Втора национална научна конференция, 8 ноември 2019 г. Варна: Университетско издателство "Наука и икономика", 2019, 56–70.

 $^{^{12}}$ Андреева, А., Йолова, Г. Административно-наказателна отговорност за нарушения на трудовото и осигурително законодателство. Годишник на Икономически университет - Варна, 80, 2008, 206-248; Андреева, А., Йолова, Г. За някои особености на административния контрол и административнонаказателната отговорност за нарушаване на здравословните и безопасни условия на труд. Административно право – съвременни тенденции в правораздаването и доктрината. – В: Сборник доклади. Варна: Университетско издателство "Наука и икономика", 2018, 65-79; Димитрова, Д., Матеева, Ж. Административен контрол и административнонаказателна отговорност за защита на потребителите. Известия. – В: Сп. Икономически университет – Варна, 64, 1, 2020, 36–53; Матеева, Ж., Димитрова, Д. Административнонаказателна отговорност по новия Закон за обществените поръчки. Правната наука и бизнесът – заедно за устойчиво развитие на икономиката. Варна: Университетско издателство "Наука и икономика", 2016, 215-225; Андреева, А., Димитрова, Д. Административнонаказателна отговорност на възложителя при нарушаване на реда за провеждане на обществени поръчки. Актуални проблеми на правното регулиране на бизнеса. - В: Сборник доклади, София: Издателски комплекс УНСС, 2019, 70-76.

¹³ По реда на глава дванадесета от АПК пред административните съдилища се извършва касационното обжалване на решенията на районните съдилища по оспорване на наказателни постановления и електронни фишове.

¹⁴ Лазаров, К.; Тодоров, И. Административен процес. София: Сиела, 2018, с. 419.

ване на Кодекс за административните нарушения и наказания¹⁵, все още се прилага ЗАНН, приет през 1969 г. при съвсем други социално-политически условия и друг тип обществени отношения. Така в резултат на множеството изменения и допълнения на ЗАНН, целящи осъвременяване на институтите на административното наказване, за съжаление, нормативната уредба все още не може да отговори адекватно на съвременните тенденции и изисквания.

Заключение

Предвид ограничения обем на доклада не могат да се разгледат в детайли всички специфики на административното наказание безвъзмезден труд в полза на обществото. Анализът е направен в контекста на разпоредбите на Конституцията на Република България и действащите актове на законодателството на Европейския съюз, съдържащи разпоредби – гаранции в областта на трудовото и социално осигурителното право¹⁶.

Основният извод е, че актуалната нормативна уредба на административното наказание безвъзмезден труд в полза на обществото е в противоречие с Конституцията, с международни и европейски актове.

Авторите на доклада споделят необходимостта от въвеждането на институт в ЗАНН с ефект на по-интензивно въздействие върху нарушителя и останалите членове на обществото за спазване на правовия ред. Регламентацията на този институт обаче следва да отчита всички изисквания към административните наказания, както и действащите разпоредби на ниво Конституция, на ниво национално законодателство и право на Европейския съюз, международни договори на Организацията на обединените нации и актове на Международната организация на труда (Конвенция № 105 относно премахването на принудителния труд от 1957 г. 17, въвеждаща пълна забрана на принудителния или задължителния труд, включително и като форма на наказание).

Авторите апелират да се подходи изключително внимателно и отговорно към направените промени в административнонаказателното законодателство и по-конкретно към уредената в ал. 2 на чл. 13 от ЗАНН санкция. Въведеното ново административно наказание би създало множество проблеми, посочени в изложението по-горе. Това налага или отмяна на разпоредбите, уреждащи административното наказание безвъзмезден труд в полза на обществото или преформулирането им с оглед привеждането им в съответствие с цитираните по-горе принципи и норми на Конституцията, международните и европейските актове – например чрез предвиждане на ангажимент за органа по изпълнение на административното наказание за внасяне за сметка на държавния бюджет на социални и здравни осигуровки на лицата, полагащи безвъзмезден труд в полза на обществото.

¹⁵ Пехливанов, К. Обзорнанеслучилото сезаконодателство: проектитеза Административнонаказателен кодекс и Кодекс за административните нарушения и наказания. — В: 50 години Закон за административните нарушения и наказания — история, традиции, бъдеще. Сборник с доклади от научна конференция, проведена на 16 декември 2019 г., София: Университетско издателство "Св. Климент Охридски", 2020, 166—174.

¹⁶ Вълканов, В. Основните права на гражданите на Народна република България и тяхната правна защита, София: БАН, 1990, 124-144; Петров, Т. Въведение в политологията, книга втора. Система на основните права на гражданите в демократичната държава. Варна: Министерство на отбраната, Висше военноморско училище "Н. Й. Вапцаров", 1997; 29-31; Петров, Т. Правни и политически условия за реализиране на правото на сдружаване за защита на икономически и социални интереси. --В: 85 години от участието на българската авиация в балканската война. Научнотематичен сборник от доклади на научна сесия 9-10 октомври 1997 г. Т. 3. Долна Митрополия: Висше военновъздушно училище "Георги Бенковски", 1997, 132-140; Петров, Т. Класификация на системата на основните права на гражданите. -В: Теория, методика и управление на учебно-възпитателния процес политология, връзки с обществеността и право. Научни трудове, кн. № 56. Велико Търново: Висше военно общовойсково училище "Валил Левски", 1997, 380-387; Петров, Т. Принципи на изграждане на системата на основните права на гражданите. - В: Теория, методика и управление на учебно-възпитателния процес политология, връзки с обществеността и право. Научни трудове, кн. № 56. Велико Търново: Висше военно общовойсково училище "Валил Левски", 1997, 387-395.

 $^{^{17}}$ Ратифицирана със закон, приет от XXXVIII Народно събрание на 24.06.1998 г. – ДВ, бр. 79 от 1998 г. В сила от 23.03. 2000 г.